

Тетяна Гришина,

молодший науковий співробітник,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

просп. Голосіївський, 3, м. Київ, 03039, Україна

e-mail: tagym@ukr.nettagym@ukr.net

тел.: +38(044)524-25-96

ORCID 0000-0002-3464-3085

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОКАЖЧИКИ ЗМІСТУ УКРАЇНСЬКИХ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ЧАСОПИСІВ 1990-х – 2000-х РОКІВ ЯК ІСТОРИКО-ЛІТЕРАТУРНЕ ДЖЕРЕЛО

Здійснено аналіз бібліографічних покажчиків змісту українських літературознавчих часописів, опублікованих у кінці ХХ – на початку ХХІ ст. в Україні. Висвітлено відомості про діяльність часописів, їх редакторський склад. Досліджено структуру бібліографічних покажчиків, науково-допоміжний апарат, розкрито їх змістове наповнення. Визначено роль бібліографічних покажчиків змісту українських літературознавчих часописів у дослідженні суспільно-політичного, наукового, культурного, літературного, мистецького життя українців упродовж багатьох років в Україні та за її межами.

Проаналізовано структуру та змістовне наповнення покажчиків часописів, які відігравали велику роль у суспільно-політичному, культурному, літературному житті України («Літературно-науковий вістник», «Вістник», «Слово і час», «Листи до Приятелів», «Назустріч», «Всесвіт», «Кур'єр Кривбасу» та ін.). Значну увагу приділено покажчикам, що розкривають зміст часописів української діаспори. Досліджено, що бібліографічні посібники фахово розкривають та доносять до користувачів основні питання, які висвітлювалися на сторінках журналів та відтворюють цінну інформацію про наукове, культурне, суспільно-політичне, літературне, мистецьке життя наших співвітчизників в Україні та за кордоном. Встановлено, що сучасний стан дослідження змісту журналів характеризується розширенням кола видань та видавців. Активно залучаються до створення бібліографічних посібників даного виду науково-дослідні установи Національної академії наук України, наукові бібліотеки ВНЗ, окремі науковці. Доведено, що проаналізовані бібліографічні покажчики змісту часописів є важливим джерелом для поглиблення досліджень історії та життя українців упродовж багатьох років, особливо за відсутності самих першоджерел. Рекомендовано надалі готувати видання нових бібліографічних покажчиків змісту часописів, які залишили помітний слід в історії розвитку української літератури та житті українського суспільства.

Ключові слова: бібліографія, бібліографічний покажчик змісту, літературознавчий часопис, українська діаспора.

Постановка проблеми. Бібліографічні покажчики змісту українських часописів є важливою складовою національної бібліографії і цінним джерелом інформації для дослідження історії формування національної культури, духовності і самосвідомості українців. У бібліографічних виданнях систематизовано відомості про суспільно-політичне, економічне, освітнє і культурне життя наших співвітчизників у різні хронологічні періоди не тільки в Україні, а й за її межами.

Саме це й зумовило дослідження бібліографічних покажчиків змісту українських літературознавчих часописів, виданих в Україні у кінці ХХ – на початку ХХІ ст. Об'єктом дослідження стали бібліографічні джерела, які зберігаються у фонді відділу науково-бібліографічної інформації Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (НБУВ) і надаються до послуг користувачів.

Актуальність дослідження. Останніми роками в Україні приділяється значна увага дослідженню змісту періодичних видань та створенню на їх основі, бібліографічних покажчиків. Укладанням такого виду видань займаються як відомі науково-дослідні організації і наукові бібліотеки, так і окремі дослідники. Серед науково-дослідних установ чільне місце посідають: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Львівська Національна наукова бібліотека імені В. Стефаника, Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого, наукова бібліотека Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України, обласні державні наукові бібліотеки. Дослідження періодичних видань і підготовку покажчиків їх змісту здійснювали відомі науковці, дослідники й бібліографи: Є. Бабич, Т. Добко, Л. Ільницька, Г. Ковальчук, С. Когут, С. Козак, В. Патока, О. Хміль, М. Шудря, Б. Ясінський та багато інших. Окремі питання методики, структури, змістового наповнення бібліографічних посібників досліджували у своїх публікаціях фахівці НБУВ. О. Я. Дуднік вивчав відображення історії Української революції 1917–1921 рр. у покажчиках змісту періодичних видань [5]; П. М. Штих аналізував покажчики змісту українських часописів як джерела для вивчення життя української еміграції [26]; В. А. Шкаріна розглядала покажчики змісту часописів як жанр бібліографічного посібника [24] та аналізувала особливості відображення цього виду покажчиків у метабібліографічних посібниках [25]; Т. В. Добко

досліджувала роль бібліографічних покажчиків змісту часописів у розвитку української культури [3]; Т. В. Добко та В. А. Шкаріна провели системне дослідження друкованих та електронних покажчиків змісту періодичних видань як складової національної бібліографії [4].

Мета статті – дослідити бібліографічні покажчики змісту українських літературознавчих часописів що видані у кінці 1990-х – на початку 2000-х років; проаналізувати структуру та науково-допоміжний апарат бібліографічних посібників; визначити роль покажчиків змісту журналів у поглибленні наукових досліджень суспільно-політичного і культурного життя українців в Україні й за кордоном; проаналізувати динаміку випуску бібліографічних посібників у зазначений період в Україні.

Виклад основного матеріалу. Над розкриттям змісту літературних часописів активно працювали і продовжують працювати фахівці Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. Так, у 1997 р Мар'яною Комарицею підготовлено систематичний покажчик змісту «Журнал «Дзвони» (1931–1939) (Львів, 1997). У покажчику відображено зміст публікацій українського католицького літературно-наукового журналу «Дзвони», який виходив упродовж 1931–1939 років у Львові. Матеріал посібника систематизовано у 9 розділах: Українська література; Зарубіжна література; Наукові статті; Публіцистика; Бібліографія; Рецензії; Хроніка; З преси; Вислови. Більшість бібліографічних записів ановані, крім публікацій художніх творів. Псевдоніми і криптоніми розкрито за можливістю. У допоміжному апараті вміщено покажчики: іменний та назв періодичних видань. Посібник стане у нагоді усім, хто цікавиться розвитком культури і літературного життя 30-х років ХХ ст. [12].

Систематичний покажчик змісту «Назустріч» 1934–1938» Степана Костюка вийшов у 1999 р. у Львові. Автором розкрито зміст львівського часопису «Назустріч», у якому публікувались твори українських і зарубіжних письменників, дослідження з питань мистецтвознавства, історії, мовознавства, бібліографічні та хронікальні матеріали тощо. Увесь матеріал систематизовано за розділами: Художня література; Літературно-критичні матеріали; Мовознавство; Мистецтво. Мистецтвознавство; Музикознавство; Театрознавство; Кіно-і фотомистецтво; Науково-популярні статті інших галузей науки; Історія. Краєзнавство. Політика; Громад-

ське життя. Побут; Видавнича справа і книготоргівля; Бібліографія; Різне. Науково-допоміжний апарат складають іменний, географічний покажчики та список не розшифрованих криптонімів і псевдонімів. Бібліографічний покажчик адресовано дослідникам питань історії української літератури та мистецтва [13].

Значним внеском у розвиток української бібліографії став укладений Богданом Ясінським бібліографічний посібник «Літературно-науковий вістник. Покажчик змісту. Том 1–109 (1898–1932)» (Київ; Нью-Йорк, 2000). Бібліографічний покажчик охоплює весь період діяльності місячника Наукового Товариства ім. Шевченка (НТШ) «Літературно-науковий вістник», започаткованого у 1898 році. Посібник вміщує 8 розділів і додатки. Найбільший розділ – «I. Покажчик змісту ЛНВ», містить 9406 бібліографічних записів. До розділів «II. Покажчик рецензій українською абеткою» та «III. Покажчик рецензій латинською абеткою» увійшли публікації рецензовані в журналі. Розділ «IV. Покажчик предметних рубрик» містить 120 назв і допомагає швидше зорієнтуватися у матеріалі посібника. Прізвища більш ніж 240 авторів, які здійснювали переклади з 35 мов, подано у розділах «V. Покажчик перекладачів» та «VI. Покажчик перекладів з літератур». Розділ «VII. Некрологи» містить згадки про життя і діяльність різних особистостей, опубліковані в ЛНВ; «VIII. Покажчик криптонімів та псевдонімів» розкриває імена діячів, що друкувалися у часописі. У додатках подано історичний нарис «Літературно-науковий вістник» Володимира Дорошенка, а також матеріали: «Дані про обсяг річників журналу ЛНВ (1898–1932)»; «Дані про розділ «Бібліографія» у ЛНВ»; «Дані про розділи «Нові книжки» і «Книжки, надіслані до редакції» у ЛНВ; «Таблиця появи книжок і томів ЛНВ (1898–1932)» [16].

Бібліографічний посібник дає можливість всім небайдужим доторкнутися до цілої епохи в історії української журналістики, літератури, мистецтва, науки, національної культури.

У 2002 р. співробітниками Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України та Національної парламентської бібліотеки України нині Національної бібліотеки імені Ярослава Мудрого було підготовлено видання «Слово і час» (укладачі: Є. К. Бабич, Л. Ю. Коцирій, В. В. Патока). У 2008 р. вийшло продовження систематичного покажчика змісту часопису, яке охопило період його діяльності з 2000 по 2007 рік (відповідальний редактор Лукаш Скупейко).

Матеріали бібліографічних покажчиків подано за розділами, назви яких визначила тематика вміщених публікацій. Основні розділи систематичного покажчика змісту за 1990–1999 рр.: Національна ідея. Роль духовності в період державотворення; Теорія літератури; Історія літератури; Літературна критика; Персоналії письменників, літературознавців і критиків; Українська література в міжнародному контексті; Рецензії на книжки, відгуки на статті; Періодичні видання; Художні твори. Публіцистика; Освіта; Питання культури; Мистецтво та ін. [22]. Структура посібника за 2000–2007 рр. дещо відрізняється і вміщує рубрики: Статті, дослідження, розвідки; Дати; Автопортрет; Написане лишається; Штрихи; 3 пам'яті літ; Рецензії; Лист до редакції; Літопис подій; Хронограф; Бібліографія та ін. У кінці посібників вміщено іменні покажчики та списки скорочень [23].

Завдяки систематичним покажчикам змісту часопису «Слово і час», що охоплюють період з 1990 по 2007 рр., сучасні дослідники зможуть поглибити свої знання про суспільно-політичні і культурні процеси, які відбувалися у нашій країні у складну добу становлення та утвердження незалежності, вже в незалежній Україні та Україні – початку ХХІ ст.

Систематичний покажчик змісту «Вістник»: місячник літератури, мистецтва, науки й громадського життя. 1933–1939» (Київ; Вашингтон; Нью-Йорк, 2002), створений Тетяною Добко та Богданом Ясінським, розкриває зміст однойменного львівського часопису. Систематизація матеріалів у посібнику складна і наближена до схеми подання матеріалу у самому часописі. Розділ «Художня література» включає підрозділи: Українська література; Зарубіжна література. Далі йдуть розділи: Публіцистика; Філософія. Соціологія. Психологія; Релігія. Теологія; Астрологія; Демографія. Статистика; Політика; Економіка; Право; Культура; Педагогіка. Освіта; Фізична культура. Спорт; Техніка; Мистецтво. Музика. Театр; Мовознавство; Літературознавство. Літературна критика (подає інформацію про українських та зарубіжних письменників); Краєзнавство. Географія; Історія (включає історію України, Росії, СРСР, інших країн); Хроніка; Рецензії; Листи до редакції; Редакційні статті, повідомлення; Errata = Друкарські помилки; Списки журналів, нових книг; Рекламні повідомлення про періодичні видання; Реклама про книжкові видання. Допоміжний апарат представлений комплексом покажчиків: іменним, псевдонімів і криптонімів, назв поетичних творів, виданих та розписаних у покажчику річників «Вісника».

У додатку вміщено Перелік видань «Книгозбірні Вістника» [2].

Ретельно укладений бібліографічний посібник наближає до сучасного читача матеріали часопису «Вістник», сприяє науковому вивченню різних аспектів життя і творчості головного редактора часопису Дмитра Донцова, а також суспільно-політичної ситуації, літературних та ідеологічних течій міжвоєнного періоду у Західній Україні тощо.

У кінці ХХ ст. почалось освоєння емігрантської культурної спадщини. Так, у 2002 р. вийшов систематичний покажчик змісту «Листи до Приятелів. Книжки 1–176 (1953–1968)» Євдокії Бабич та Валентини Патоки. У посібнику розписано і систематизовано зміст журналу «Листи до Приятелів», який виходив у видавництві «Ключі» (1953–1968), Нью-Йорк (США), Торонто (Канада) за редакцією доктора філософії Миколи Шлемкевича. Публікації часопису згруповано у розділах: Філософія. Філософські науки; Релігія. Церква; Міжнародне становище. Політика; Нації. Національно-визвольний рух; Громадські організації, рухи; Історія; Життя українців в еміграції; Сім'я, побут, господарчі справи; Культура; Наука; Освіта. Педагогіка; Книговидавнича справа; Бібліографія; Преса; Мовознавство; Літературознавство; Художні твори; Мистецтво; Некрологи. Посмертні згадки; Різне; Чому?; Останні сторінки «Листів до Приятелів» (сторінки нумерованого числа журналу за 1968 рік) спрощують пошук: (Іменний покажчик; Список скорочень; Ідентифікація деяких псевдонімів і криптонімів) поглиблюють знання про життєвий і творчий шлях засновника і головного редактора «Листів до Приятелів» вступна стаття Сергія Білоконя «У пошуках української душі» та заключна стаття – «З життя Миколи Шлемкевича» (див.: с. 159–161). Посібник адресується всім, хто цікавиться або досліджує життя українців за кордоном [1].

У 1966 році Академія наук УРСР (нині Національна академія наук України) разом з Товариством «Знання» УРСР («Товариство «Знання» України) започатковують спільне видання «Наука і культура. Україна». З 1966 по 2002 рік вийшов 31 випуск збірника. Щоб донести надбання щорічника до широких верств та розкрити його наукову і культурну цінність, підготовлено систематичний покажчик змісту «Наука і культура. Україна» Вип. 1–31 (1966–2002)», упорядник Є. К. Бабич, (Київ, 2003). систематичний покажчик змісту має складну і розгалужену структуру, вміщує понад 3120 записів, які присвячені питанням суспільних, природничих наук, техніки,

медицини, проблемам сільського господарства, літературознавства, мистецтвознавства, окремим особам або їх працям. До посібника вміщено інформацію про художні твори, репродукції, фотографії, малюнки тощо. До пошукового апарату входять іменний покажчик та список скорочень. Бібліографічний посібник стане у нагоді дослідникам літературного та мистецького життя, науки і культури в Україні [17].

Серед бібліографічних покажчиків літературознавчого спрямування значним хронологічним охопленням матеріалу вирізняється бібліографічний покажчик змісту «Журнал іноземної літератури «Всесвіт» у ХХ сторіччі (1925–2000)», укладачі Олег Микитенко та Галина Гамалій (Київ, 2004). Бібліографічний посібник підготовлено до 75-річчя з дня заснування журналу «Всесвіт», який видавався протягом 1925–1934 рр. у Харкові та був відновлений у 1958 р. у Києві. Видання повністю присвячене іноземній літературі і мистецтву та подіям міжнародного життя. Бібліографічний покажчик вичерпно висвітлює діяльність цього унікального журналу, містить 18782 записи публікацій за 1925–2000 рр., допоміжні покажчики й списки, матеріали з історії часопису.

Книга складається з двох частин. Перша – Систематичний покажчик змісту журналу за 1925–2000 рр. та матеріали до історії журналу «Всесвіт». Першу частину систематизовано за складною, але зручною в користуванні схемою: Художня література і фольклор; Спогади. Щоденники. Листи. Документальна проза; Критика і літературознавство; Мистецтво. Культура; Міжнародні літературні взаємини; Філософія. Психологія; Релігія і суспільство; Гуманітарні питання; Економіка. Техніка. Військова справа; Політика. Міжнародне життя. Країнознавство. Суспільні питання. Україна і світ. Офіційні матеріали; Редакція і читач; Бібліографія на сторінках «Всесвіту»; Некрологи; Рекламні матеріали. Завершують першу частину книги 13 допоміжних покажчиків і списків. Друга частина містить матеріали: історичний нарис «Феномен «Всесвіту» О. Микитенка, списки головних редакторів, членів редколегії та працівників редакції за весь час існування журналу (з фото), інформацію про тираж, періодичність виходу журналу, списки іноземних гостей редакції, світлини з життя журналу «Всесвіт» [6].

Вміщені матеріали допомагають сформувати уявлення про світовий літературний процес та зорієнтувати українського читача у безмежному океані світової літератури.

Своєрідними путівниками по сторінках українського щомісячного журналу «Кур'єр Кривбасу» є два систематичні покажчики

Гришина Т. Бібліографічні покажчики змісту українських літературознавчих часописів змісту: «Кур'єр Кривбасу (1994–2004)» (Київ, 2005) [14] та його продовження – «Кур'єр Кривбасу (2005–2009)» (Київ, 2010) [15]. Автор-упорядник обох посібників Г. І. Гамалій. Систематизація матеріалу у них ідентична: I. Художні твори, публіцистика; II. Літературознавство; III. Філософія, психологія; IV. Суспільство і суспільні погляди; V. Історія; VI. Наука, освіта, культура; VII. Мистецтво. У кінці подано іменні покажчики.

Вміщені у посібнику публікації творів українських і зарубіжних письменників та репресованих авторів дають змогу глибше пізнати суспільно-політичне життя, питання духовного і національного відродження України, її історію, культуру, мистецтво.

До своєрідних явищ в історії української національно-політичної думки належить літературно-науковий місячник «Нова громада», що виходив у Києві з січня по грудень 1906 року (всього 12 номерів). 100-річчю цього періодичного видання присвячено бібліографічний покажчик Н. М. Сидоренко «Покажчик змісту журналу «Нова громада» (Київ, 1906)» (Київ, 2006). Бібліографічний покажчик розкриває основні художньо-публіцистичні жанри часопису: поезію, прозу, драматургію, переклади, літературно-художню критику, статті на актуальні питання, нариси й ескізи, спогади й некрологи, огляди (політичні і літературні), рецензії на книги тощо. У назвах, іменах, підзаголовках збережено тогочасний правопис. Розшифровку псевдонімів та криптонімів здійснено автором за можливістю і наведено у кінці покажчика. Бібліографічний покажчик прийде на допомогу всім, хто цікавиться розвитком українського друку, історією і культурою початку ХХ ст. [21].

Одним з періодичних видань, повернутих із забуття на початку 1990-х років, був редагований Іваном Огієнком науково-літературний журнал «Наша культура», який видавався у 1935–1937 рр. спочатку у Варшаві, а пізніше у Львові. Продовженням варшавського видання став місячник – «Наша культура», що виходив у Канаді упродовж 1951–1953 рр., редактор Іван Огієнко. Фахівцями Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника у 2006 р. підготовлено систематичний покажчик змісту «Наша культура. 1935–1937», укладач Наталія Прокопенко [18]. У 2017 р. за авторством Наталії Прокопенко підготовлено ще один бібліографічний покажчик змісту «Наша культура. (Вінніпег, 1951–1953)» [19]. Обидва бібліографічні посібники є ідентичними за структурою і розкривають зміст публікацій часопису за вказані періоди. Матеріали у покаж-

чихах систематизовано за такими основними розділами: *Наукові статті* (Історія; Етнографія; Культура. Наука. Освіта; Мистецтво; Літературознавство; Мовознавство); *Художня література* (Поезія; Проза. Драматургія); Персоналії; Рецензії й огляди; *Хроніка культурного життя* (Факти. Події. Коментарі; Оголошення про видавничі новинки; Преса про «Нашу культуру»; Некрологи; Різне; Бібліографія нових видань; Реклама та оголошення). У додатках подано статті, які знайомлять з програмними засадами підготовки часопису, містять відгуки про журнал тощо. Допоміжний апарат складається з іменного, географічного покажчиків та розписаних річників журналу (1935–1937) і (1951–1953).

Публікації систематичного покажчика «Наша культура» порушують питання розвитку українського мистецтва, збереження національної самобутності українців, проблеми існування літератури в радянський період, знайомлять з біографічними матеріалами українських вчених і діячів культури.

Ще однією важливою бібліографічною працею є покажчик «Літературно-мистецький журнал «Ми». 1933–1939» (Львів, 2011) Оксани Рудюк. У посібнику систематизовано публікації українського часопису міжвоєнної доби «Ми», який виходив друком у Варшаві упродовж 1933–1939 рр. Матеріал покажчика структуровано за розділами та підрозділами, сформованими укладачем: Українська література (поезія, проза); Зарубіжна література (поезія, проза); Драматургія; Публіцистика; Літературознавство. Критика; Мистецтвознавство; Рецензії; Науково-популярні матеріали; Бібліографія; Листування редакції; Ілюстровані матеріали. Бібліографічні записи доповнено анотаціями. Додатки містять: розписані річники журналу «Ми»; публікації, які засвідчують літературно-мистецьку позицію редакції; листування редакції часопису «Ми» з Богданом Ігорем Антоновичем тощо. У кінці вміщено іменний покажчик, ілюстрації та розкрито численні псевдоніми і криптоніми [20].

Безперечно, бібліографічна праця не лише полегшить пошук рідкісних матеріалів, а й стане першим кроком до наступних етапів наукової праці, а саме – підготовки повних зібрань творів українських письменників та вчених.

У масиві українських еміграційних періодичних видань особливе місце належить літературно-мистецькому часопису «Пороги», який у повоєнні роки виходив в Аргентині. Це був перший український

часопис літературного спрямування у всій західній півкулі (Північній та Південній Америці).

Бібліографічний покажчик Сергія Козака «Аргентинські запорожці: з думою про Україну (Журнал «Пороги»: історія, зміст, автори)» вийшов друком у 2015 р. Посібник складається з хронологічного і систематичного покажчиків змісту часопису «Пороги». У хронологічному покажчику автором розкрито зміст кожного з 77 чисел часопису за всі роки його існування (1949–1957). До усіх заголовків публікацій подано короткі авторські анотації, які уточнюють чи роз'яснюють їх зміст. У систематичному покажчику вміщено 20 розділів: Поезія; Проза; 3 перекладів; Рецензії, відгуки; Драматургія; Від редакції; Статті, огляди (з історії, літератури, мистецтва та ін.); Імена і дати; Літературна творчість; Гумор і сатира; Бібліографія; Спогади, щоденники; Мандри»; Афоризми; Новини з української культури (Театральні постановки, музичні концерти, мистецькі виставки); Втрати; Видавнича діяльність; Науково-популярні нотатки; Різне; Ілюстрації. Систематизація публікацій допомагає зорієнтуватися у великій кількості різножанрового і тематично різноманітного матеріалу всім, хто цікавиться надбаннями української еміграції. Пошукові можливості бібліографічного посібника розширюють алфавітний покажчик авторів та покажчик імен [8].

Матеріали, вміщені у посібнику, знайомлять з суспільним, літературним, мистецьким життям української діаспори; надають можливість для подальшого вивчення емігрантського журналу «Пороги», (тому, що існує проблема важкодоступності його примірників), надають цінну інформацію про видання, які нині важко або, навіть, і неможливо розшукати, зберігають важливі факти про українські видавництва по всьому світу.

У 2015 р. вийшло у світ ще одне унікальне видання Сергія Козака «Нові дні» на берегах Онтаріо: бібліографічний покажчик змісту журналу «Нові дні» (1950–1997. Канада)». Історія видання часопису «Нові дні» – одна з найтриваліших, якщо брати до уваги перелік усіх еміграційних журналів – 48 років. «Нові дні» – це 573 числа журналу, тисячі публікацій сотень авторів про громадсько-політичне, суспільне та культурне буття українців у Канаді після Другої світової війни. Хронологічний покажчик, виданий С. Козаком, розкриває зміст усіх публікацій часопису за весь час його роботи. Заголовки публікацій доповнені анотаціями. У кінці вміщено покажчик імен [10].

Бібліографічний покажчик «Нові дні» на берегах Онтаріо» є новим словом в українській бібліографістиці, джерелознавстві, літературознавстві. Безперечно, він покликаний допомогти у подальших дослідженнях історії української еміграції та еміграційної періодики.

Чергова праця Сергія Козака побачила світ у 2016 р. – бібліографічний покажчик змісту «Київ» на вулицях Філадельфії». У бібліографічному посібнику автор дослідив зміст українського журналу «Київ», який упродовж 1950–1964 рр. видавався представниками української діаспори в американській Філадельфії, спочатку як «Журнал літератури й мистецтва», а з 1954 р. й до останнього номера – як «Журнал літератури, науки, мистецтва, критики і суспільного життя». Посібник складається з двох основних частин – хронологічного та систематичного покажчиків. У хронологічному покажчику інформацію представлено у вигляді переліку заголовків публікацій кожного числа журналу у 1950–1964 рр. Для уточнення змісту публікації до кожної з них подано невеличку анотацію. Систематичний покажчик складають 24 розділи: Від редакції та видавництва; Поезія; Проза; 3 переклади; Драматургія; Шевченкіана; Література. Критика. Час; Огляди та рецензії; На мовні теми; Спогади. Щоденники; Імена і дати; Історія; Мистецтво; Театр; Подорожні нотатки; 3 плину подій; Листи до редакції; Матеріали до «Словника літератури; Бібліографія; Camera obscura; Відійшли у вічність; Цитати, крилаті вислови; Різне; Ілюстрації. Доповнюють бібліографічний посібник покажчики авторів та імен кирилицею і латиницею. Вказана праця дає змогу глибше дослідити ще один український часопис, який і назвою, і змістом нагадував про український Київ [9].

2017 році вийшло у світ ще одне видання з дослідження часопису «Київ» – систематичний покажчик змісту «Журнал літератури, науки, мистецтва, критики і суспільного життя «Київ», виданий фахівцями Музею книги і друкарства України, укладач М. О. Гринько. Структура посібника відрізняється від попереднього і містить розділи: Українська література (Поезія; Проза. Драматургія); Зарубіжна література (Поезія; Проза. Драматургія); Українське літературознавство. Критика. Постаті. Літературні організації; Зарубіжне літературознавство. Критика. Постаті; Історія. Політика. Історичні і політичні постаті; Публіцистика. Полеміка. Журналістика; Релігія і церква; Спогади, щоденникові записи; Мовознавство; Науково-популярні матеріали; Українське мистецтво; Зарубіжне мистецтво;

Гришина Т. Бібліографічні покажчики змісту українських літературознавчих часописів Некрологи; Рецензії та огляди; Хроніка; Бібліографія; Крилаті вислови, афоризми, цитати; Листування редакції; Оголошення. Реклама. Звернення. У додатках подано розписані річники журналу «Київ» [7].

Завдяки зусиллям небайдужих першовідкривачів повертається із забуття ціла низка малодоступних часописів української діаспори, які стали бібліографічною рідкістю й ознайомитися з якими у вітчизняного читача не було можливості довгий час.

Упродовж 2016–2017 років вийшов друком чотиритомник Сергія Козака «Раритети української діаспори». До видання увійшли рідкісні матеріали про українські періодичні видання, що виходили за межами України упродовж 1945–2000 років. У чотиритомнику розкрито зміст справжніх раритетів, які автор розшукав і опрацював в архівах Австрії, Німеччини, США та Канади. Серед них – «Українські вісті» (Німеччина – США), «Нові дні» (Канада), «Пороги» (Аргентина), «Київ» (США), «Літаври», «Звено» (Австрія), «Арка», «Вежі», «Літературно-науковий вісник», «Заграва», «Літературний зошит», «Рідне слово», «Світання» (Німеччина) та інші [11].

Зібраний і впорядкований С. Козаком матеріал є цінним джерелом для вивчення громадсько-політичного, наукового, освітнього, мистецького, літературного, церковного життя української еміграції. Біобібліографічні документи, які увійшли до видання, дають змогу дослідити і глибше пізнати життєвий шлях громадських і політичних діячів, акторів, науковців, письменників, священників тощо. Книга стане знахідкою для всіх, кого цікавить історія розселення українців за кордоном та їх суспільне і літературно-мистецьке життя.

Висновки та практичне значення. Таким чином, досліджені бібліографічні покажчики змісту українських літературознавчих та літературно-художніх часописів здебільшого мають складну структуру, що говорить про солідні хронологічні рамки діяльності періодичних видань та значний обсяг накопиченого матеріалу. Слід зазначити, що авторами та укладачами бібліографічних посібників пророблено важливу і складну роботу з систематизації публікацій часописів, створення допоміжних покажчиків та уточнення псевдонімів і криптонімів. Матеріали, систематизовані у поданих бібліографічних посібниках, доносять до користувачів основні питання, які висвітлювалися на сторінках журналів та відтворюють

цінну інформацію про наукове, культурне, суспільно-політичне, літературне, мистецьке життя наших співвітчизників в Україні та за кордоном. Проаналізовані бібліографічні покажчики змісту часописів є важливим джерелом для поглиблення досліджень історії та життя українців упродовж багатьох років, особливо за відсутності самих першоджерел (часописів).

Сучасний стан дослідження змісту журналів характеризується розширенням кола видань та видавців. Активно залучаються до створення бібліографічних посібників даного виду науково-дослідні установи Національної академії наук України, наукові бібліотеки ВНЗ, окремі науковці. Надалі актуальним залишається питання видання нових бібліографічних покажчиків змісту часописів, які залишили свій слід в історії розвитку української літератури та житті українського суспільства.

Список бібліографічних посилань

1. Бабич Є. Листи до Приятелів: книжки 1–176 (1953–1968) : сист. покажч. змісту. Київ ; Нью-Йорк : Одигітрія, 2002. 167 с.
2. Добко Т., Ясінський Б. Вістник: місячник літератури, мистецтва, науки й громадського життя. 1933–1939 : сист. покажч. змісту. Київ ; Вашингтон ; Нью-Йорк : НБУВ, 2002. 338 с.
3. [Добко Т. Покажчики змісту періодичних видань «Літературно-науковий вістник» і «Вістник»]. *Молода нація*. 2002. № 2. С. 304–310.
4. Добко Т. В., Шкаріна В. А. Покажчики змісту українських часописів – складова національної бібліографії України. Бібліотекознавство. Документознавство. *Інформологія*. 2019. № 4. С. 6–13.
5. Дуднік О. Українська революція 1917–1921 рр. у покажчиках змісту періодичних видань. *Бібліотека. Наука. Комунікація. 100-річчя Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського* : матеріали міжнар. наук. конф. (Київ, 6–8 листоп. 2018 р.). Київ, 2018. С. 566–570.
6. Журнал іноземної літератури «Всесвіт» у ХХ сторіччі (1925–2000) : бібліогр. покажч. змісту / уклали Олег Микитенко, Галина Гамалій. Київ : Всесвіт, 2004. 711 с.
7. Журнал літератури, науки, мистецтва, критики і суспільного життя «Київ». 1950–1964 : сист. покажч. змісту / уклад. М. О. Гринько. Київ, 2017. 253 с.
8. Козак С. Аргентинські запорожці: з думою про Україну. (Журнал «Пороги»: історія, зміст, автори). Київ : Літ. Україна, 2015. 156 с. (Часописи української діаспори).
9. Козак С. «Київ» на вулицях Філадельфії. Київ : Літ. Україна кн. та Укр. вид. спілка ім. І. Багряного, 2016. 448 с.
10. Козак С. «Нові дні» на берегах Онтаріо. Бібліографічний покаж-

Гришина Т. Бібліографічні покажчики змісту українських літературознавчих часописів чик змісту журналу «Нові дні» (1950–1997. Канада). Київ : Літ. Україна, 2015. 588 с.

11. Козак С. Раритети української діаспори : у 4 т. Київ : Ярославів Вал, 2016–2017.

12. Комариця М. Журнал «Дзвони» (1931–1939) : сист. покажч. змісту. Львів, 1997. 217 с.

13. Костюк С. «Назустріч» 1934–1938 : сист. покажч. змісту. Львів, 1999. 278 с.

14. «Кур'єр Кривбасу» (1994–2004) : сист. покажч. змісту / авт.-упоряд. Г. І. Гамалій. Київ, 2005. 155 с.

15. «Кур'єр Кривбасу» (2005–2009) : сист. покажч. змісту / авт.-упоряд. Г. І. Гамалій. Київ, 2010. 71 с.

16. Літературно-науковий вістник. Покажчик змісту. Т. 1–109 (1898–1932) / уклад Богдан Ясінський. Київ ; Нью-Йорк : Смолоскип, 2000. 542 с.

17. Наука і культура. Україна. Вип. 1–31 (1966–2002) : сист. покажч. змісту / упоряд. Є. К. Бабич. Київ, 2003. 223 с.

18. Наша культура. 1935–1937 : сист. покажч. змісту / упоряд. Н. Прокопенко. Львів, 2006. 123 с.

19. Прокопенко Н. Наша культура (Вінніпег, 1951–1953) : сист. покажч. змісту. Львів, 2017. 132 с.

20. Рудюк О. Літературно-мистецький журнал «Ми». 1933–1939 : сист. покажч. змісту. Львів, 2011. 152, [9]

21. Сидоренко Н. Покажчик змісту журналу «Нова громада» (Київ, 1906). Київ, 2006. 30 с.

22. Слово і Час. Систематичний покажчик змісту (1990–1999) / уклад.: Є. К. Бабич, Л. Ю. Коцирій, В. В. Патока. Київ : Стилос, 2002. 287 с.

23. Слово і Час. Систематичний покажчик змісту (2000–2007) / відп. ред. Л. Скупейко. Київ : Фенікс, 2008. 186 с.

24. Шкаріна В. Покажчики змісту періодичних видань як жанр бібліографічного посібника. *Бібліотека. Наука. Комунікація. 100-річчя Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського* : матеріали між-нар. наук. конф. (Київ, 6–8 листоп. 2018 р.). Київ, 2018. С. 579–582.

25. Шкаріна В. Розвиток системи національних метабібліографічних посібників в Україні. *Бібліотечний вісник*. 2018. № 1. С. 3–9.

26. Штих П. Покажчики змісту українських часописів як джерело дослідження життя української еміграції. *Бібліотека. Наука. Комунікація. 100-річчя Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського* : матеріали між-нар. наук. конф. (Київ, 6–8 листоп. 2018 р.). Київ, 2018. С. 586–591.

References

1. Babych, Ye., & Patoka, V. (2002). *Lysty do Pryiateliv: knyzhky 1–176 (1953–1968)*. [Letters to Friends: Books 1–176 (1953–1968)]. Kyiv, Ukraine: Odyhitriia. [In Ukrainian].

2. Dobko, T., & Yasynskiy, B. (2002). *Vistnyk: misiachnyk literatury, mystetstva, nauky y hromadskoho zhyttia. 1933–1939*. [Herald: Month of Literature, Art, Science and Public Life. 1933–1939]. Kyiv, Ukraine: NBUV. [In Ukrainian].
3. Dobko, T. (2002). Pokazhchyky zmistu periodychnykh vydan Literaturno-naukovyi vistnyk i Vistnyk [Contents indexes of periodicals “Literary-Research Bulletin” and “Bulletin”]. *Moloda natsiia*, 2, 304-310. [In Ukrainian].
4. Dobko, T. V., & Shkarina, V. A. (2019). Pokazhchyky zmistu ukrainskykh chasopysiv – skladova natsionalnoi bibliohrafi Ukrainy [Content indexes of Ukrainian journals are a component of the national bibliography of Ukraine]. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia – Library Science. Record Studies. Informology*. 4, 6–13. [In Ukrainian].
5. Dudnik, O. (2018, November). Ukrainska revoliutsiia 1917–1921 rr. u pokazhchychakh zmistu periodychnykh vydan [The Ukrainian Revolution of 1917–1921 in the Contents Indexes of Periodicals]. In *Library. Science. Communication. Proceedings of the International Scientific Conference* (pp. 566-570), V. I. Vernadskiy National Library of Ukraine. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
6. Mykytenko, O., & Hamalii, H. (Comps.). (2004). *Zhurnal inozemnoi literatury Vsesvit u XX storichchi (1925–2000* [Journal of Foreign Literature Universe in the Twentieth Century (1925–2000)]. Kyiv, Ukraine: Vsesvit. [In Ukrainian].
7. Hrynko, M. O. (Comp.). (2017). *Zhurnal literatury, nauky, mystetstva, krytyky i suspilnoho zhyttia Kyiv. 1950–1964* [Journal of Literature, Science, Art, Criticism and Public Life Kyiv. 1950–1964]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
8. Kozak, S. (2015). *Arhentynski zaporozhtsi: z dumoiu pro Ukrainu. (Zhurnal Porohy: istoriia, zmist, avtory)* [Argentine Cossacks with the thought of Ukraine]. Kyiv, Ukraine: Literaturna Ukraina. [In Ukrainian].
9. Kozak, S. (2016). *Kyiv na vulytsiakh Filadelfii* [Kyiv on the streets of Philadelphia]. Kyiv, Ukraine: Literaturna Ukraina. [In Ukrainian].
10. Kozak, S. (2015). *Novi dni na berehakh Ontario. Bibliohrafichni pokazhchyky zmistu zhurnaluv Novi dni (1950–1997. Kanada)* [New Days on the Shores of Ontario: A Bibliographic Index of the Contents of New Days (1950–1997, Canada)]. Kyiv, Ukraine: Literaturna Ukraina. [In Ukrainian].
11. Kozak, S. (2016–2017). *Rarytety ukrainskoi diaspory. (Vols 1-4)*. [Rarities of the Ukrainian Diaspora]. Kyiv, Ukraine: Yaroslaviv Val. [In Ukrainian].
12. Komarytsia, M. (1997). *Zhurnal Dzvony (1931–1939)*. [The Bells Magazine (1931–1939)]. Lviv, Ukraine. [In Ukrainian].
13. Kostiuk, S. (1999). *Nazustrich, 1934–1938*. [Towards, 1934–1938]. Lviv, Ukraine. [In Ukrainian].
14. Hamalii, H. I. (Comp.). (2005). *Kurier Kryvbasu (1994–2004)*. [Kryvbas Courier (1994–2004)]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

15. Hamalii, H. I. (Comp.). (2010). *Kurier Kryvbasu (2005–2009)*. [«Kryvbas Courier» (2005–2009)]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
16. Yasynskiy, B. (Comp.). (2000). *Literaturno-naukovyi vistnyk. Pokazhchyk zmistu. T. 1–109 (1898–1932)* [Literary and Scientific Bulletin: Index of Content. Vol. 1–109 (1898–1932)]. Kyiv, Ukraine: Smoloskyp. [In Ukrainian].
17. Babych, Ye. K. (Comp.). (2003). *Nauka i kultura. Ukraina. Vypusk 1–31 (1966–2002)*. [Science and culture. Ukraine. Issue 1–31 (1966–2002)]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
18. Prokopenko, N. (Comp.). (2006). *Nasha kultura. 1935–1937* [Our culture. 1935–1937]. Lviv, Ukraine. [In Ukrainian].
19. Prokopenko, N. (2017). *Nasha kultura (Vinnipeg, 1951–1953)*. [Our culture (Winnipeg, 1951–1953)]. Lviv, Ukraine. [In Ukrainian].
20. Rudiuk, O. (2011). *Literaturno-mystetskyi zhurnal My. 1933–1939* [The literary and art journal We. 1933–1939]. Lviv, Ukraine. [In Ukrainian].
21. Sydorenko, N. (2006). *Pokazhchyk zmistu zhurnalu «Nova hromada» (Kyiv, 1906)* [Index of Content of The New Community Magazine (Kiev, 1906)]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
22. Babych, Ye. K., Kotsyrii, L. Yu., & Patoka, V. V. (Comp.(s)). (2002). *Slovo i Chas. Systematychnyi pokazhchyk zmistu (1990–1999)* [Word and Time. Systematic Index of Content (1990–1999)]. Kyiv, Ukraine: Stylos. [In Ukrainian].
23. Skupeiko, L. (Eds.). (2008). *Slovo i Chas. Systematychnyi pokazhchyk zmistu (2000–2007)* [Word and Time. Systematic Index of Content (2000–2007)]. Kyiv, Ukraine: Feniks. [In Ukrainian].
24. Shkarina, V. (2018, November). Pokazhchyky zmistu periodychnykh vydan yak zhanr bibliohrafichnoho posibnyka [Indexes to the content of periodicals as a genre of bibliographic reference]. In *Library. Science. Communication. Proceedings of the International Scientific Conference* (pp. 570–582), V. I. Vernadskiy National Library of Ukraine. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
25. Shkarina, V. (2018). Rozvytok systemy natsionalnykh metabibliohrafichnykh posibnykiv v Ukraini [Development of a system of national metabibliographic aids in Ukraine]. *Bibliotechnyi Visnyk – Library Bulletin, 1*, 3–9. [In Ukrainian].
26. Shtykh, P. (2018, November). Pokazhchyky zmistu ukrainskykh chasopysiv yak dzherelo doslidzhennia zhyttia ukrainskoi emihratsii [Contents Indexes of Ukrainian Magazines as a Source of Research into the Life of Ukrainian Emigrants]. In *Library. Science. Communication. Proceedings of the International Scientific Conference* (pp. 586–591), V. I. Vernadskiy National Library of Ukraine. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

Tetiana Hryshyna,

Junior Research Associate,

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine

3, Holosiivskiy ave., Kyiv, 03039, Ukraine

e-mail: tagym@ukr.net

tel.: +38(044)524-25-96

ORCID 0000-0002-3464-3085

Bibliographic Indicators of the Content of Ukrainian Literary Magazines 1990–2000 Historical and Literary Source

The article deals with the bibliographic indexes of the content of Ukrainian literary magazines published in Ukraine at the end of XX - beginning of XXI century. Most of them are stored in the Scientific and Bibliographic Information Division of the Vernadsky National Library of Ukraine. Information on the work of magazines and their editors is briefly presented. The structure of bibliographic indexes, the scientific-auxiliary apparatus are analyzed. The role of bibliographic sources that reveal the content of Ukrainian literary journals in the study of public, political, scientific, cultural, literary and artistic life of Ukrainians in Ukraine and abroad is shown. The information on the state of the study of the content of periodicals in Ukraine over the last three decades is presented. Current research analyzes structure and content of magazine pointers what played a significant role in social, political, cultural and literary life of Ukraine («Literaturno-naukovyi vistnyk», «Vistnyk», «Slovo i chas», «Lysty do Pryiateliv», «Nazustrich», «Vsesvit», «Kurier Kryvbasu» and other). Considerable attention of the study is spared to the pointers that expose content of magazines of the Ukrainian diaspora. It was investigated that bibliographic manuals professionally expose and report to the users basic questions that were illuminated on the pages of magazines and recreate valuable information about scientific, cultural, social and political, literary, artistic life of our compatriots in Ukraine and abroad. It is found out that the modern state of research of content of magazines is characterized by expansion of circle of editions and publishers. The article stresses active role of certain scientists and also libraries of research establishments of the National academy of sciences of Ukraine in creation of bibliographic manuals of such type. It is well-proven that the bibliographic pointers of maintenance of magazines are an important source of the deepening of researches of history and life of Ukrainians during many years, especially in case of absence of original sources. It is recommended in future to prepare edition of new bibliographic pointers of content of magazines that left noticeable track in the history of development of Ukrainian literature and life of Ukrainian society.

Keywords: bibliography, bibliographic index of contents, literary journal, Ukrainian diaspora.